

Evropsky významná lokalita

ŽEHUŇSKO

Tato publikace byla vydána v rámci projektu „Ochrana prioritních stanovišť travních porostů Jihomoravského kraje“, který je financován z programu LIFE Evropské unie, za podpory Ministerstva životního prostředí ČR.

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

ČESKÝ SVAZ
OCHRÁNCŮ
PŘÍRODY

BOTANICKÝ
ÚSTAV AV ČR
v.v.i.

Kaprálov
mlýn

Projekt s názvem „**Ochrana prioritních stanovišť travních porostů Jihomoravského kraje**“ realizuje Základní organizace Českého svazu ochránců přírody ONYX spolu s těmito partnery: Botanický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Junák – český skaut, Kaprálovův mlýn, z.s. a Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Vlašim.

Zkrácený název projektu zní **LIFE SouthMoravia** (kód LIFE18 NAT/CZ/000832), financován je z programu LIFE Evropské unie, za podpory Ministerstva životního prostředí ČR.

Projekt navazuje na naše předchozí práce v rámci programu LIFE, ale v mnohem větším měřítku a s vylepšenými postupy zahrnujícími pastvu a ekoturistiku, tak, aby výsledky byly ještě udržitelnější. Základním cílem projektu je vyvinout ucelený systém managementu stanovišť obnovou tradičních zemědělských postupů, zejména pastvy, zajištění významných sociálně-ekonomických přínosů z jejího obnovení, přispívat k rozvoji cestovního ruchu s aktivní účastí lokálních komunit včetně zvýšení konkurenceschopnosti místních zemědělců, demonstrace a replikace nových řešení v zájmových regionech.

Mezi hlavní aktivity patří obnova poškozených stanovišť trávníků (odstraňování keřů, příprava lokalit pro udržitelné hospodaření), obnovení rozsáhlé pastvy jako nejvhodnějšího způsobu dlouhodobého managementu, likvidace invazivních rostlin, budování funkčního dobrovolnického systému včetně pravidelného ročního dobrovolnictví českých i zahraničních účastníků, zvyšování povědomí veřejnosti a klíčových účastníků o ochraně přírody formou seminářů, exkurzí a osvětových materiálů.

Projekt začal v září 2019 a poběží do prosince 2025, zlepší stav ochrany přírody v šesti jihomoravských lokalitách (Děvín, Stolová hora, Moravský Kras, Miroslavské kopce, Pouzdřanská step-Kolby, Stránská skála) a jedné středočeské (Žehuňsko).

Pro každou z těchto lokalit je zpracována samostatná e-publikace.

Tato je věnována evropsky významné lokalitě:

Žehuňsko

EVL Žehuňsko je rozsáhlé území v Polabí, na hranici Středočeského a Královehradeckého kraje mezi městy Poděbrady a Chlumeck nad Cidlinou. Do projektu byla zahrnuta oblast obsahující přírodní památku Žehuňsko-Báň a národní přírodní rezervaci Kněžičky.

Tato lokalita je tvořena systémem pestrých biotopů různého typu. Nalezneme zde xerothermní společenstva na tzv. bílých stráních, v terénních depresích se nachází mokřadní biotopy. Stanoviště jsou doplněna obdělávanými poli a lesními porosty na plošinách.

Plošiny jsou tvořeny reprezentativními ukázkami bazofilních teplomilných doubrav a šípákovými doubravami. V podrostu a okrajích se vyskytuje třemdava bílá, vstavač nachový či okrotice bílá. Na lesní porosty navazují suché trávníky a bylinné lemy. Ochrannásky cenné jsou mokřadní společenstva, kam jsou řazeny porosty rákosin, vápnitá slatiniště s pýchavou slatinou a bezkolencové louky s výskytem vlhkomilných plstnaticů a vstavačů. Lokalita je také zajímavá z pohledu výskytu ptáků, plžů a hmyzu, který je vázaný na teplomilná stanoviště.

Na travnatých společenstvech je nezbytné provádět mozaikové kosení v kombinaci s pastvou. Nutností je provádět výřezy křovin nejen na volných plochách, ale i v šípákových doubravách. Ochrana přírody by měla rovněž řešit hospodaření v rybnících i na zemědělských plochách, kde hrozí zvýšené riziko eutrofizace.

Na následujících stránkách Vám představíme místní zajímavé či typické zástupce rostlinné i živočišné říše.

Hlaváček jarní

Adonis vernalis

Latinský název hlaváčku odkazuje na bájného Adónise, který svou krásu dává na obdiv jen v hezké a slunné části roku a v zimě bdí v podsvětí. Nikdo z lidí se mu krásou nevyrovnal, ba ani nikdo z bohů! Svým nevšedním půvabem okouznil samotnou bohyni Afroditu. Sestupovala za ním na zem, a protože vášnivě holdoval lovu, z lásky mu pomáhala lovit zvěř v kyperských lesích. Vášně pro lov Adónise také zahubila, zemřel, když ho napadl divoký kanec, kterého postřelil. Plinius starší napsal, že hlaváček pak vyrostl z krve sličného Adónise.

Přívlastek jarní odkazuje na roční období, kdy se nejedna lokalita probarví hlaváčkem do žluta. Velké žluté květy hlaváčku zářící v bohatých trsech jsou těžko přehlédnutelné v dubnovém nebo květnovém jarním slunci. Květy s dvaceti světlými okvětními lístky a pěti kališními lístky dosahují až 8 cm v průměru. Jde o trvalku dorůstající kolem 10 cm výšky. Krom žlutých květů jsou pro ni charakteristické i zvláštní nadýchané jehličkovité listy. Po odkvetení semena hlaváčku rozšiřují mravenci.

Hlaváček jarní roste především na jižní Moravě, ale najdeme ho i na středočeských lokalitách. Jeho mnohatisícová populace v NPR Kněžičky je zřejmě nejpočetnější v ČR. Kdysi byl považován za obtížnou rostlinu, neboť je jedovatý a způsoboval problémy pasoucím se zvířatům a v rostlinné výrobě se tak jedná o obtížný plevel. Intenzifikace zemědělství ho ale vytlačila do chráněných území. Dnes patří mezi ohrožené druhy rostlin.

Kuňka obecná

Bombina bombina

Kuňka obecná dosahuje velikosti až 5 cm; pro charakteristické červené skvrny na břiše bývá nazývána také kuňka ohnivá. Oproti příbuzné kuňce žlutobřiché, která žije spíše ve vyšších polohách, je rozšířena v nížinách; oba druhy se však často kříží a v některých oblastech se dokonce nacházejí spíš kříženci než čisté druhy.

Většina lidí zná spíše hlas kuňky než její vzhled. Ve vodě žije celoročně, takže její hlas můžete slyšet od léta až do podzimu. Na zimu se dostává ven z vody na suchou zem.

Kuňka má zvláštní pasivní ochranu, reflex, když se blíží nebezpečí, dokáže se velmi mrštným pohybem obrátit na záda a ukázat predátorovi své ohnivě červené břicho. Rychlost pohybu a náhlá změna barvy většinu predátorů odradí od útoku.

Živí se bezobratlými, zejména hmyzem a jeho larvami. Potravu uchvacuje čelistmi, neloví ji jazykem jako např. skokani a ropuchy.

V minulosti tato žabka patřila k běžně rozšířeným druhům. Dnes je řazena mezi druhy ohrožené. Během posledních 15 let se její výskyt v některých regionech snížil až o 80 %. Výrazné nebezpečí představují krajnotvorné změny – scelování zemědělské půdy, úprava rybníků pro zemědělské a rekreační účely, přeměna luk na pole apod. Často také dochází ke kontaminaci vhodných lokalit pesticidy. Postupně se tak kuňky staly jedním z nejohroženějších druhů obojživelníků v ČR.

Otakárek fenyklový

Papilio machaon

Otakárek fenyklový je poměrně velký druh motýla (rozpětí křídel má kolem 8 cm). Na křídlech jsou patrné ostruhy (blízký příbuzní otakárek ovocný je má výrazně delší).

Je zástupcem otevřených ploch, jako jsou stepi, louky, postagrární lada nebo raně sukcesní stádia. Živnou rostlinou housek jsou zástupci čeledi miříkovitých, zejména mrkev, kmín, fenykl, kopr. Samičky na tyto živné rostliny kladou vajíčka.

Příbuzný druh otakárek ovocný (*Iphiclides podalirius* L.) má rozpětí křídel kolem 7 cm. Na křídlech jsou patrné dlouhé ostruhy. Létá velmi rychle a je aktivní během slunečního dne. Housenky se živí na dřevinách z čeledi růžovitých, zejména hlohy a slivoně.

Otakárek vyhledává slunné biotopy se zastoupením živných dřevin – stepi, lesní okraje, kamenolomy, stráně, extenzivní ovocné sady. Pro svůj život potřebuje přesný poměr dřevin a volných ploch.

V případě zarůstání krajiny otakárci mizí. V sadech, kde se často vyskytují, doplácí na nadměrnou chemizaci a nedostatek vzrostlých stromů. Pro jejich udržení je nutné ponechat lesostepní charakter stanovišť, vhodná je extenzivní pastva koz, nemusí škodit ani maloplošné vypalování zapojených křovin.

Otakárci patří mezi klenoty naší fauny. Otakárek fenyklový i ovocný jsou zákonem chráněny jako ohrožený druh.

Roháč obecný

Lucanus cervus

Jeden z největších a nejznámějších brouků u nás. Na mnohých lokalitách bývá označován jako vlajkový druh.

Samci mají větší kusadla a jsou i celkově větší než samice. Ačkoliv samčí kusadla vypadají hrozivěji, jsou příliš slabá na to, aby ublížila. Naopak menší kusadla samice mohou způsobit bolestivé kousnutí. Samčí kusadla se podobají paroží jelena a brouci je používají stejně jako jeleni k zápasu mezi sebou a také si jimi přidržují samici při páření. Podoba kusadel s parožím dala tomuto brouku vědecké i obecné jméno v mnoha jazycích (např. anglicky Stag beetle, německy Hirschkäfer).

Roháč je vázaný na lesní biotopy teplých částí naší republiky. S ubýváním vhodných lokalit došlo k postupnému snížení jeho populace. Pro svůj vývoj potřebuje trouchnivějící dřevo, staré pařezy, pahýly a torza stromů. Larva se živí saproxylicky – je vázána na mrtvé dřevo, kde žije až šest let, než se zakuklí. Dospělí brouci žijí pouze několik měsíců a živí se nektarem a šťávou rostlin. Létají za soumraku a jejich pomalý let je doprovázen charakteristickým hluboce bzučivým zvukem.

Roháč obecný je ohroženým druhem naší fauny a je také evropsky významným druhem. Jeho populaci prospívá přírodě bližší hospodaření v lesích, důležité je ponechávat v porostu mrtvé a dožívající stromy a udržovat světlé lesy.

Sasanka lesní

Anemone sylvatica

Sasanka je společně s koniklecem vývojově nejstarší rod vyšší rostlin. Po staru je sasanka uváděna jako sasankovka, větrnice, zkráceně také sasa nebo sisi.

V případě sasanky lesní se jedná o velmi paradoxní druh sasanky. Oproti sasance hajní nebo sasance pryskyřníkovité neroste v lese. Najdeme ji spíše přímo na loukách nebo okrajích luk – konkrétně v suchých trávnících, na výslunných stráních i v lemech lesů a na lesních světlinách. Roste převážně na vápenci, v pásmu od nížiny do podhůří, v teplejších oblastech se vyskytuje roztroušeně, jinak ojediněle.

Oproti dobře známé sasance hajní je tato podstatně vyšší, s poměrně velkými plnými bílými květy 5-7 cm v průměru. Má však řadu kultivarů včetně vyšlechtěných podob s obrovskými květy. Kvete v květnu a červnu. Dlouhé stonky květů se v noci a při zamračeném počasí sklánějí k zemi, tak jsou tyčinky i semeníky dobře chráněny před rosou a deštěm. Plody (nažky) nesou přívěsek, jenž obsahuje lákavé a výživné látky pro mravence – ti se tak starají o efektivní rozšiřování plodů.

Před několika desetiletími bývala u nás sasanka lesní poměrně hojná, v současnosti patří k silně ohroženým druhům naší květeny. Velké nebezpečí pro ni představuje zánik přirozených biotopů, chemizace prostředí a vyrývání skalničkáři.

Slepýš křehký

Anguis fragilis

Slepýš křehký je 25-45 cm dlouhý ještěř. Tělo je hadovité, bez nohou, ani jejich náznaku. Zbytky končetin však můžeme nalézt na kostře. O příslušnosti k ještěřům svědčí také pohyblivá oční víčka a několik řad šupin na břiše. Pohybuje se plazením jako hadi, ale není tak mrštný a nedokáže se stáčet do propleteného klubka.

Zbarvení dospělých jedinců na hřbetě je proměnlivé, většinou šedé nebo šedohnědé až hnědé s bronzovým odleskem. Od hlavy až na konec ocasu středem hřbetu probíhá u některých jedinců tenká černá linka. Tělo je přibližně stejně dlouhé jako ocas, který lze v nebezpečí snadno odlomit, nedorůstá však jako u ještěrek do plné velikosti, ale je nahrazen pouze krátkým, tupě kuželovitým pahýlkem.

Slepýš vyhledává pro svůj život různé typy biotopů. Mezi ty hlavní patří okraje lesů (listnatých i jehličnatých), paseky, pole, louky, rumišťe i lomy. Vyhýbá se bezlesé krajině. Slepýš se většinu času ukrývá pod zemí, i když také se někdy nechá vylákat na slunce. Nejaktivnější je po dešti, kdy se vydává hledat potravu, ovšem jen ve dne. Jeho jídelníček tvoří hlavně žížaly, mnohonožky a plži bez ulit. Nepohrdne však ani housenkou či pěkným broukem. Zimu tráví ve stavu strnulosti, nejčastěji v norách hlodavců či jiných úkrytech. Slepýši se mohou dožívat vysokého věku (30–50 let).

Slepýš je zcela neškodná ještěrka, která však bývá neznalými zaměňována s hadem a preventivně likvidována. Je to nejen nesmyslné, ale také nezákonné, neboť je v Česku chráněn jako silně ohrožený druh. Je chráněn ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jím užívaná přirozená i umělá sídla a jeho biotop.

Tořič hmyzonosný

Ophrys insectifera

Tořič včelonosný je vzpřímená vytrvalá rostlina dosahující 20-45 cm. Patří do čeledi vstavačovitých. Je popisován jako druh, který se v některých letech nemusí vůbec objevit, v příznivých letech může být naopak hojný, a tato rozkolísanost výskytu nemá srovnání s jinými druhy středoevropských tořičů.

Kvete od června do července. Květenství je vzpřímené a nese jen 3-8 květů, které jsou nápadné svým zbarvením. Květ je plnobarevný od světle zelené až po hnědo-purpurový nádech. Některé části květu jsou sametově chlupaté, tvarem i barvou připomínají tělo samiček samotářských včel. Navíc květ produkuje feromony, čímž umocňuje falešnou iluzi. Nezkušení včelí samečci jsou takto nalákáni na květ. Jakmile sameček přilétne na květ, začne provádět vířivé pohyby. Na tělo se přitom dostane pyl, který pak včela přenese na jinou rostlinu. Jedná se o takzvanou pseudokopulaci, která je v živočišné i rostlinné říši unikátní. Rostlina je mezi ostatními tořiči dále výjimečná tím, že se jako jediná dokáže opylovat i vlastním pylem (je tzv. samosprašná).

Tořič vyhledává stepní trávníky, světlé lesy a pastviny na vápencích, roste na výslunných, travnatých a křovinatých stráních, v pásmu od pahorkatin do podhůří.

Jedná se o vzácný druh, který je silně závislý na mykorrhize, tedy na symbioze vlastních kořenů s houbou. Jeho výskyt byl zaznamenán jen na několika českých i moravských lokalitách, je proto řazen ke kriticky ohroženým druhům naší květeny.

Trnovník akát

Robinia pseudoacacia

Všichni známe akát jako pomocné slovo z Morseovy abecedy. „A“ jako akát. Málokdo ale ví, že dřevina akát, celým jménem trnovník akát, k nám do České republiky vůbec nepatří. Akát se k nám dostal ze Severní Ameriky. Je příbuzný s u nás dobře známým hrachem setým, má i podobný květ. Stejně jako hrách a další příbuzní z čeledi bobovitých je ceněn za to, že obohacuje půdu o dusík. Akát však umí ještě něco jiného – vypouštět do půdy látky, které hubí ostatní rostliny. Potřebuje více a více místa pro život, což je pro ostatní rostliny likvidační.

Je to ale také medonosný strom. Med z akátu má světlou barvu a je krásně voní. Včelaři vědí, že je to jeden z nejlepších (ne-li vůbec nejlepší) a také nejléčivějších medů. Sušený květ, čerstvá kůra i větévky jsou léčivé, pomáhají na žaludeční překyselení, zmírňují bolest lícních nervů. Akátové dřevo je velmi tvrdé, používá se v nábytkářství, na stavbu plotů nebo malých člunů, ve stavebnictví i jako topivo, které je ceněné např. při uzení. Je také velmi výhřevné, nejvíce z běžně používaných palivových dřev.

Trnovník akát patří mezi relativně krátkověké stromy, dožívá se jen zřídkakdy přes 200 let. Stromovité druhy dorůstají až 20 m a jejich koruna může být až 15 m široká. Větve mají v mládí hnědou kůru s výraznými trny, později šedohnědou až šedou hluboce rozpraskanou borkou. Otrněné větve akátů poskytují úkryt pro hnízdění a staré akáty s rozložitými korunami jsou shromaždištěm hejn drobných ptáků.

Třemdava bílá

Dictamnus albus

Patří do čeledi routovité, kam patří i citrusy. Je to jediná rostlina této čeledi, která roste volně v české přírodě. Podobnost naleznete ve chvíli, kdy si k třemdavě přičichnete – jakmile ucítíte citronově jemnou vůni jejích květů, již o příbuznosti s citrusy nebudete pochybovat. Ovšem čichat zpovzdálí! Za slunečného dne stačí neopatrný dotek a už můžete vyhlížet nehezské puchýře, podobně jako od bolševníku nebo medúzy. U citlivých osob totiž může po kontaktu se silicí vzniknout na kůži alergická fotosenzibilita, kůže se stane citlivou na ultrafialové paprsky a vytvoří se na ní špatně se hojící puchýře s následnými jizvami.

Za zvláště horkého dne se aromatické silice z lodyhy a listů třemdavy intenzivně vypařují a je možno je zapálit i sirkou nebo se stane, že rostlina sama vzplane, proto se jí lidově říká (biblický) ohnivý nebo také Mojžíšův keř.

Třemdavy kvetou vrcholovými hrozny krásně růžových květů jemného barevného nádechu s výrazným temně purpurovým žilkováním. Český i latinský název bílá (albus) tedy nemá původ v barvě květů, ale v barvě dřevnatého kořene, který se dříve hojně využíval v lidovém léčitelství. Je to vytrvalá, poměrně statná, avšak pomalu rostoucí bylina, 40–100 cm vysoká.

Třemdava se používala v léčitelství (proti střevním parazitům, proti moru a k podpoře menstruace) i v okrasném zahradnictví.

Je to častý zástupce stepí, lesostepí, lesních lemů a panonských doubrav teplejších oblastí. Chráněna je zákonem jako silně ohrožený druh.

Ťuhák obecný

Lanius collurio

Ťuhák obecný patří mezi typické zástupce polních ptáků. Hnízdí v zemědělské krajině s roztroušenými křovinami nebo keřovými pásy, ale i na lesních pasekách. Ťuhák se živí se především živočišnou potravou, zejména pak bezobratlými, ale je schopen ulovit i drobné hlodavce. Je tažný, zimoviště se nacházejí až ve východní a jižní Africe.

Samec ťuháka obecného je pestře zbarvený pěvec velikosti štíhlého drozda, který je nápadný svým červenohnědým hřbetem, šedou hlavou a poměrně dlouhým černým ocasem, kterým často pohybuje ze strany na stranu. Samička je nenápadná, hnědavá, s tmavě vlnkovanými boky.

Ťuhák obecný bývá tradičně označován za škůdce drobného ptactva, ovšem z potravních studií vyplývá, že většina ťuháků ptáky neloví a pokud ano, tak ojediněle, o čemž svědčí i četná úspěšná vyhnízdění drobných pěvců v těsné blízkosti hnízd ťuháka. Z hmyzu požívá hlavně druhy člověku škodící nebo hospodářsky bezvýznamné, užitečný hmyz tvoří pouze malou část potravy. Potravu ptáci vyhlížejí z vyvýšeného místa a chytají ji na zemi i v letu. Kořist často napichují na trny keřů jako zásobu potravy do budoucna, většinou ji však nespotřebují.

Hnízdo staví ve větvích křovin. Na snůšce čtyř až šesti vajíček sedí pravidelně jen samička, mláďata pak krmí oba rodiče.

Ťuhák obecný je dnes zařazen mezi zvláště chráněné živočichy, a to v kategorii ohrožený druh.

Užovka hladká

Coronella austriaca

Ačkoliv je tato užovka zřejmě naším druhým nejrozšířenějším hadem hned po užovce obojkové, díky skrytému způsobu života není laické veřejnosti téměř známa. Vyskytuje se na území celé ČR. Dává přednost výslunným stráním, mezím, svahům, kde jsou kameny. Nepohrdne ani světlými lesy, kamenolomy a městskými parky. Nežije jen v mokřadním prostředí a v hustých lesích.

Je přibližně 50–70 cm dlouhá, čímž se řadí k malým užovkám (ostatní užovky u nás mají až jeden metr). Pro rozeznání je důležitá barva a kresba kůže. Barva je hnědá, okrová, někdy až zelenkavá. Samec užovky hladké je zbarvený víc do hněda, samice je šedavá. Výrazné jsou až čtyři řady hnědých pruhů, které mohou splývat v jeden. Na týle hlavy má sytě hnědou kresbu. Lidé si užovku hladkou pletou se zmijí. Stejně jako zmije dokáže ve strachu zaútočit, je však nejedovatá. Na rozdíl od zmije nemá na hřbetě souvislou klikatou čáru, ale jen jednu či dvě řady skvrn nebo dvě tenké rovnoběžné linky. Zornice je okrouhlá a nad okem chybí „obočí“. Typický je kovový lesk hladkých šupin (zmije je spíš jakoby sametová). Odlišit se dají také podle zorniček v očích, kdy zmije má zorničku úzkou a svislou, kdežto užovka jí má oválně kulatou jako žába.

Hlavní složkou její potravy jsou ještěrky a výjimečně i drobní hlodavci či hmyzožravci. Jako jediná užovka svého rodu rodí živá mláďata. U nás je užovka hladká chráněna jako silně ohrožený druh.

Vstavač nachový

Orchis purpurea

Vstavač nachový patří mezi naše nejvíce variabilní orchideje. To je patrné především ve tvaru a barvě květů, která může přecházet od bílé až po temně fialovou. Kvete v květnu a červnu a voní po kumarinu, pro který je typická vůně usušeného sena. Určitě jej nepřehlédnete, má totiž mezi českými orchidejemi další unikát – je z nich jednoznačně největší, výjimkou nejsou rostliny vysoké 1 m.

V zemi má dvě kulovité až vejčité hlízky, které jsou pro svůj tvar objektem mnoha pověr. Už jména rostlin vstavač, tořič a Orchis (řecky varle) ukazují na to, jaké představy se k vstavačovitým rostlinám váží. Anglický název vstavače nachového je Lady Orchid (dámská orchidej), což v těchto souvislostech dostává lehce pikantní nádech... Vstavači jsou přisuzovány afrodisiakální účinky, které údajně poskytují sušené podzemní hlízy.

Roste v prosvětlených hájích, především v porostech se sušší a vápenatou půdou. Vyskytuje se na území Moravy i Čech. Výskyt vstavače nachového se často kryje s lokalitami vstavače vojenského (*Orchis militaris*), se kterým se kříží. Vzniká tak celá řada kříženců a přechodných typů s plynulým přechodem mezi oběma druhy.

Vstavače negativně reagují na znečištění z agrochemikálií. Proto jsou dnes vytlačeny do rezervací a přírodních památek. Patří mezi kriticky ohrožené druhy naší květeny.

Výr velký

Bubo bubo

Výr velký je největší sovou s rozpětím křídel až 170 cm. Má nápadná péřová ouška a ohnivé oranžové oči. Dokáže otočit hlavou téměř o 360°, má prakticky neomezené zorné pole.

S oblibou osidluje kamenité stráně, zříceniny s lesy v okolí. V oblasti beze skal obydí dutiny stromů či opuštěná dravčí hnízda. Největším nepřítelem výra je člověk, který často likviduje hnízda nebo mláďata, časté jsou i případy usmrcení jedinců přímo na hnízdě. Další příčinou ubývání výří populace je snížená potravní nabídka v důsledku zintenzivnění zemědělského hospodaření. Pro hnízdění a odchování mladých hraje velmi důležitou roli úživnost dané oblasti. Ve skalnaté oblasti chudší na potravu výří hnízdí jen velmi zřídka. Potrava zde stačí sotva pro samotné rodiče, takže o vyvedení mláďat se ani nepokouší. Naopak úspěšné hnízdění bývá zaznamenáno nejčastěji v místech s hojností potravy, jako jsou lokality poblíž polí a luk.

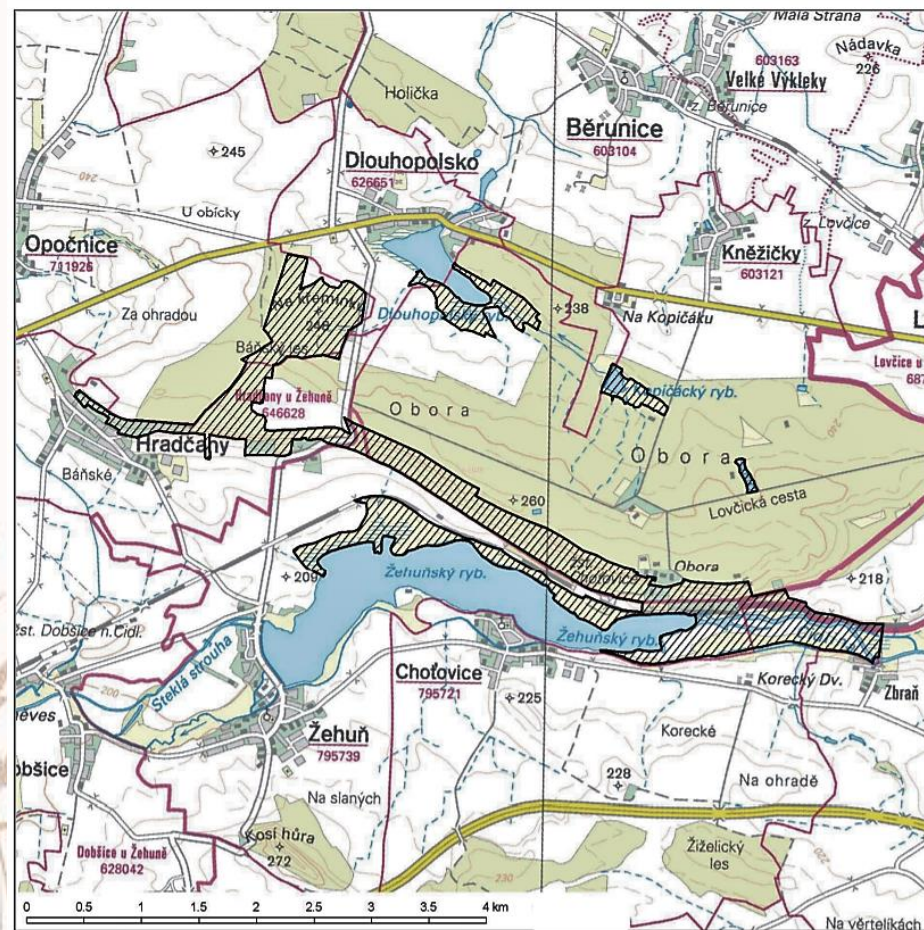
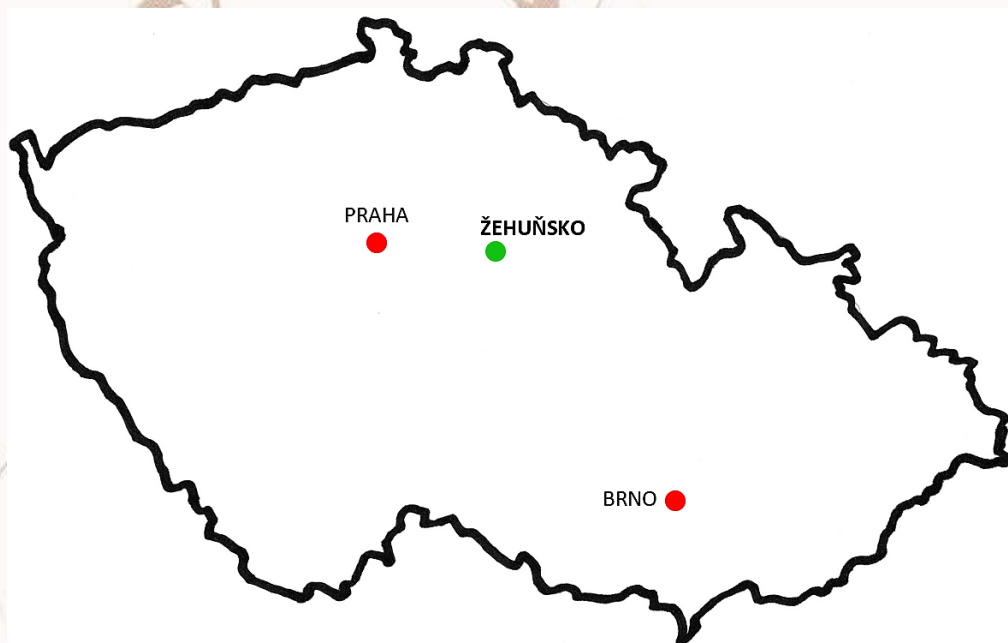
Výr loví za soumraku, často už před západem slunce. Jeho kořistí jsou hlodavci, ježci, které probodne přes ostny, sbírá spící ptáky ze stromů a zabije jestřába stejně jako tetřeva. Vzduchem může přenést i dospělého zajíce. Stejně jako ostatní sovy létá velmi tiše a střídá mávavý let s plachtěním. Pokud je vyrušen a nemá možnost rozumného ústupu, nafukuje se, čepýří perí a výhrůžně syčí.

Výr velký je člověkem odpradáвна pronásledován jako tzv. škodná, což vedlo v mnoha částech Evropy téměř k jeho vyhubení. V ČR je chráněn jako ohrožený druh.

EVL Žehuňsko najdete zde:

<https://mapy.cz/s/besobuteca>

Fotogalerie:

Čilimník řezenský

Vstavač nachový

Kamejka modronachová

Okáč pýrový

Hlaváček jarní

Třemdava bílá

Roháč obecný

Medovník meduňkolistý

Štírovník přímořský

Kozinec vičencovitý

Oman srstnatý

Naše stopy, pestré stepi.

Text publikace: Vilém Jurek, Ivana Mariánková, Pavel Pechoušek

Fotografie: František Jaskula, archiv ZO ČSOP ONYX

Ilustrace: Petra Fügnerová

ZO ČSOP ONYX, 2021

www.csoponyx.cz

